

LIETUVOS TSR MOKSLŲ AKADEMIJA
ISTORIJOS INSTITUTAS
LIETUVOS TSR ISTORIJOS PROBLEMINĖ MOKSLINĖ TARYBA

LIETUVOS
ISTORIJOS
METRAŠTIS

1983 METAI

VILNIUS „MOKSLAS“ 1984

INSTITUTE OF HISTORY
OF THE ACADEMY OF SCIENCES OF THE LITHUANIAN SSR
THE SCIENTIFIC PROBLEM BOARD
OF THE HISTORY OF THE LITHUANIAN SSR

THE YEAR-BOOK
OF LITHUANIAN
HISTORY

1983

VILNIUS

1984

INSTITUT FÜR GESCHICHTE
DER AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN DER LITAUISCHEN SSR
PROBLEMISCHER-WISSENSCHAFTLICHER RAT
FÜR GESCHICHTSFORSCHUNG DER LITAUISCHEN SSR

JAHRBUCH
FÜR LITAUISCHE
GESCHICHTE

1983

VILNIUS

1984

АКАДЕМИЯ НАУК ЛИТОВСКОЙ ССР
ИНСТИТУТ ИСТОРИИ
НАУЧНЫЙ СОВЕТ ПО ПРОБЛЕМАМ ИСТОРИИ
ЛИТОВСКОЙ ССР

ЕЖЕГОДНИК
ИСТОРИИ
ЛИТВЫ
ГОД 1983

ВИЛЬНЮС «МОКСЛАС» 1984

63.3(2L)
Li237

Redakcinė kolegija:

Bronius VAITKEVICIUS (vyr. redaktorius), Alfonsas EIDINTAS, Mečislavas JUCAS, Vytautas MERKYS, Vacys MILIUS, Leonas MULEVICIUS, Rita STRAZDUNAITE (sekretorė), Tamara TARSILOVA, Adolfas TAUTAVICIUS, Irena VALIKONYTE, Regina ZEPKAITE (vyr. redaktoriaus pavaduotoja)

Išleista LTSR MA Istorijos instituto užsakymu

L 0505040000—129 ž-84
M854(08)—84

© LTSR MA Istorijos institutas, 1984

ARCHYVŲ SAUGYKLOSE

LIETUVOS TSR ISTORIJS IR ETNOGRAFIJS MUZIEJAUS XV—XX a. PIRMOSIOS PUSĖS RANKRAŠTINIAI DOKUMENTAI

Lietuvos TSR istorijos ir etnografijos muziejaus feodalizmo ir kapitalizmo laikotarpio skyrius, be daiktinių eksponatų, renka ir saugo knygas, periodinius leidinius, plakatus, žemėlapius, planus, įvairius dokumentus, atspindinčius Lietuvos istoriją, kultūrą. Visa ši medžiaga sudaro fondą, žymimą R šifru. Straipsnyje apžvelgiami dokumentai iki 1940 metų.

Rankraščiai į muziejų pateko įvairiais būdais. Jie gauti iš Baltarusių muziejaus (1941), Vilniaus kraštotyros muziejaus (1968), Karpių (1951), A. Veryhos-Darevskio (1965), P. Karazijos (1962), P. Bugailiščio (1970) rinkinių. Nemažai pavienių įsigyta iš privačių asmenų. Tai originalai ir dokumentų nuorašai lotynų, rusų, lenkų, lietuvių ir kitomis kalbomis. Senieji dokumentai rašyti pergamente.

Medžiaga grupuojama pagal amžius (nenorint skaidyti Biržų miesto XVI—XIX a. rinkinio, jis aprašytas tarp XIX a. dokumentų). XV—XVIII a. dokumentų nedaug, todėl pagal temas jie neskirstyti. XIX a. dokumentai sudaro visuomeninį-politinį, kultūros, žemės ūkio ir bažnytinio fondo, XX a.—visuomeninį-politinį, ekonominį, kultūros skyrius. Pabaigoje pateikiami į šias grupes neįtraukti dokumentai.

XV—XVI amžiai

Seniausi saugomi dokumentai—Slucko kunigaikščio 1482 m. raštas bei Alšėnų kunigaikštienės Marijonos 1485 m. raštas, kuriuo Alšėnų dvasininkams ji skiria po grašį nuo dūmo.—Pinską liečiantys dokumentai: kunigaikščių 1501—1519 m. išduoti turto dovanojimo bažnyčioms aktai; Fiodoro Pinskičio ir Pinsko bei Turovo vyskupo teisių į žemes pripažinimas, 1536 ir 1568 m.; Stepono Batoro 1585 m. privilegija Pinsko cerkvės žmonėms.—Žemės valdų dokumentai: 1506 m. Saros (Breslaujos pav.), 1558 m. Voložino dvarų pardavimo ir 1598 m. Panemunės dvaro dovanojimo Masalskiam aktai; Zygmanto Augusto 1547—1569 m. pasirašyti raštai—Vilniaus kaštelionienės S. Astikienės žemių užrašymo Vitebsko vaivadai patvirtinimas, Vizbučiskijų žemių ir karčemos Viduklės bažnyčiai paskyrimo, Bohdanovo žemės dovanojimo Pocinui; Zigmanto III raštas J. Vierzeiskiui dėl Cepeliūnų ir Kameniškijų dvarų; sklypo pirkimo 1527 m. Pasvalyje bei ūkio Raičių k. (Naugarduko pav.) pardavimo 1598 m. dokumentai.—Maišiagalos altarijos pajamų paskyrimo jėzuitų kolegijos rektoriui S. Varševickiui 1573 m. raštas.

XVIII amžius

Didžiųjų kunigaikščių privilegijos: Zigmanto III 1613 m. privilegija Minskui imti turgaus, gatvių ir kt. rinkliavą; Vladislovo IV 1633 m. raštas, patvirtinąs jo pirmtakų

suteiktas teises Naugardukui; Jono Kazimiero 1664 m. privilegija Korvinams-Kusendoriams užimti tarnybas Lietuvoje ir būti Ponų taryboje.—Dvarų dokumentai: Zemaitėlio dvaro pardavimo 1628 m. Trakų bazilijonams ir Šiaulių ekonomijos dvarų 1639 m. revizijos aktai; Arnionių dvaro (Ukmergės pav.) 1650 m. inventorius; 1686 m. Gigiškių išnuomojimo raštas; Ašmenos pavieto teismo Chludzinskio ir Topčevskos bylos dėl dvarų ribų 1623 m. dekreto išrašas; 1638 m. aktas dėl Kudonių įjungimo į Betygalos parapijos valdas; K. A. Buchoveckio 1683 m. žemės dovanojimo Kuplino cerkvei (Bresto pav.) raštas; Radvilų dokumentų (beveik visi Boguslovo Radvilos), liečiančių jų žemes ir kt., 1652—1686 m. nuorašai; Hordziejevskiams parduodamų Musninkų Paspėrių žemių 1623 m. inventorius.—Karmelitų viršininko M. Chaževičiaus Marijos vardo vyrų brolijos 1669 m. statutas.—Klovainių 1655—1675 m. ir Seduvos 1696 m. bažnyčių gimimo ir santuokų metrikų knygos.

XVIII amžius

Didžiųjų kunigaikščių išduoti dokumentai: Augusto II 1717 m. raštas Rusijos carii, kuriuo raginama išvesti kariuomenę iš Lietuvos ir Lenkijos teritorijos, ir 1719 m. raštas dėl sūnaus piršlybų su Austrijos kunigaikštyte; Augusto III 1754 m. ir Stanislovo Augusto 1767 m. privilegijos, patvirtinusios jų pirmtakų duotas teises Naugardukui; Stanislovo Augusto 1767 m. aktas, patvirtinęs Vilniaus šv. Trejybės bažnyčiai ir vienuolynui žemes Vilniuje ir už jo ribų, bei 1792 m. privilegija Stakliškėms.—Žemės valdų ir dvarų dokumentai: Pabriezgių dvaro 1761 m. pasidalijimo tarp Jono ir Tado Jamontų bei vyskupo žemės Vilniuje išnuomojimo 1736 m. J. ir K. Stankevičiams raštai; nežinomo dvaro 1786 m. pajamų sąrašas; duomenys apie Šudvaiškių palivarko, Bagdoniškių ir Gigiškių kaimų gyventojus.—Ginčai dėl žemės ir turto: Vitkovskio ir J. Solohubos bylos išrašas iš Upytės pavieto knygų; Senojo Medilo dvaro (Ašmenos pav.) 1754 ir 1758 m. bylos nuorašai; M. Prancevičiaus 1715 m. ginčai dėl turto su M. Koziele ir J. Ozemblovskiu; Vilniaus pirklių J. ir L. Jakubovskių ginčai su karmelitais; Breslaujos kaštelionų Oginskių ir jų įpėdinių bylų su Radvilomis ir grafais Manuziais 1785—1814 m. nuorašai.—1725, 1762, 1763 m. Radvilų laišakai ir jų šeimą liečią dokumentai.—Bažnyčių dokumentai: Betygalos 1710 m. ir Prienų 1767 m. bažnyčių inventoriai; Benekainių, Raguvos, Dieveniškų bažnyčių 1703—1811 m. krikšto, santuokų, mirties metrikų knygos; Vilniaus dekanato 1773 m. knyga; Šumsko bažnyčiai 1799 m. aukojusių asmenų sąrašas; XVIII a. pab. nežinomoje bažnyčioje sakytų lietuviškų pamokslų tekstai; Kražių jėzuitų gimnazijos mokinio 1745 m. užrašai (yra įrašų lietuvių k.).

XIX amžius

1812 m. karo medžiaga: prancūzų armijos 10-ojo korpuso dalinio vado generolo Kleisto raštas; 1-ojo ulonų pulko eskadronų apginklavimo ir apsaugos duomenys; dokumentai, susiję su prancūzų paimtais karo belaisviais; laiškas apie prancūzų kariuomenės padarytus nuostolius Pajūrio palivarkui ir kt.—1831 m. sukilėlių rekvizicijų Viršuliškių dvare ir Raudėnų klebonijoje pranešimai bei kvitai (yra pasirašytų Trakų aps. sukilėlių vado V. Matuševičiaus, Raseinių aps. „Zemaitijos pasiūtėlių“ raitininkų vado D. Kalinausko) ir kt.—1863 m. sukilimo medžiaga: generolo Bosako ir pulkininko Chmielensko raštas M. Petraševskiu; Augustavo vaivadijos komisaro I. Cinskio raštas apie lėšų paskyrimą tautinei vyriausybei; 1863 m. Saukėnuose rastas plakatas-atsišaukimas „Brolej žemajcziaj“; sukilėlių B. Jablonovskio, L. Narbuto, Z. Sierakausko, I. Zdanovičiaus ir kt. 1848—1870 m. laišakai; 1876 m. Tobolsko gubernatoriaus leidimas apsigyventi buvusiam sukilėliui F. Zahorskiui.—Vilniaus masonai: organizacijos pažymėjimas-kreipimasis; Uoliojo lietuvių ložės rekomendacinė pažyma ir J. Reikovskiu išduotas pažymėjimas.—Bajorystės įrodymo raštai: Čechavičių, Siškevičių, Silinskių, Semborskių, Kondrackių, Malinovskių, Stachovskių, Miunhauzenų, Vasilevskių, Bytautų (1800—1821) ir kt.

* * *

Vilniaus universiteto (1803—1832 m.) ir jo švietimo apygardos mokyklų fondas (keletas dokumentų yra iš Lietuvos vyriausiosios mokyklos laikotarpio); dokumentai profesorių ir kitų universiteto tarnautojų darbo, tobulinimosi svetur ir asmeniniais klau-

simais — J. Sniadeckio, J. Tvardovskio, E. Eichvaldo, S. Jundzilo, J. F. Volfango, P. Kukolniko, M. Bobrovskio, V. Slaveckio, P. Slavinskio, A. Bekiu ir kt.; profesorių I. Reškos, J. Lelevelio, L. Borovskio, I. Onacevičiaus, I. Danilavičiaus, S. Jundzilo, G. E. Grodeko, T. Zickio, A. Sniadeckio ir kt. išduoti pažymėjimai apie studentų mokymąsi; kandidatiniai traktatai iš matematikos, estetikos, literatūros, botanikos, ekonomijos, istorijos, teisės disciplinų; prašymai leisti laikyti egzaminus ir pripažinti įvairius mokslinius laipsnius; universiteto policijos dokumentai — inspektorių raportai rektoriumi apie studentų elgesį ir paskaitų lankomumą bei medžiaga apie pačius policijos darbuotojus; pažymėjimai apie studentų priėmimą į universitetą, leidimai išvykti iš Vilniaus ir kt.; T. Zickio, V. Smakausko, J. Lelevelio, M. Homolickio ir kt. laišakai; rektoriaus raštai mokytojų seminarijos prefektui, žinios apie kandidatus, stojančius į ją, ir kt.; medžiaga apie Grinkiškio, Joniškėlio, Kauno, Kėdainių, Šiaulių, Seduvos, Barsko, Bobruisko, Bialistoko, Mstislavlio, Pinsko ir kt. mokyklas, Volynės licejų; vizitacijos aktai, raportai apie mokyklų padėtį, mokinių sąrašai, žinios apie mokytojus ir kt.; panegirikos A. Zamoiskiui, A. Cartoriskiui, L. ir J. Potockiams ir kt., L. Osinskio odės, eilėraščiai, skirti J. Masalskiui, Korvinui-Penkovskiui ir kt. — Spaudos draudimas: lietuvišką spaudą gabenusių knygnešių M. Valančio, K. Nusigaudžio, V. Monkevičiaus, A. Andrijausko ir kt. 1883—1885 m. baudžiamosios bylos. — Mokyklos: 1898 m. A. Brundzos Veiverių mokytojų seminarijos baigimo pažymėjimas; mokytojo J. Venciaus 1872 m. šioje seminarijoje vesta užrašų knygelė; Veiverių pedagoginių kursų inspektoriumi adresuotas 1872 m. raštas, draudžiantis išduoti diplomą politiškai nepatikimam E. Zirkevičiūtei; Krakių ir Radviliškio liaudies mokyklų 1884 ir 1892 m. baigimo pažymėjimai, Vilniaus dviklasės mokyklos 1897 m. atestatas; Kurklių liaudies mokyklos 1876 m. inventurizacijos knyga; Navikų sodžiaus (Deltuvos vls.?) ūkininkų O. Žlobienės ir J. Siaučiukėno 1884 m. bylės dėl vaikų mokymo lietuviškai dokumentai. — Krokuvos mokslų draugijos Archeologijos ir dailės skyriaus pažymėjimas, 1857 m. duotas E. Tiškevičiui; Varšuvos dailininkų sveikinimas archeologui, dailininkui T. Daugirdui; poeto V. Sirokomlės 1857 m. autografas; vilniečio fotografo J. Cechavičiaus 1872 ir 1882 m. diplomai.

* * *

Dvarų dokumentai: Peršajų dvaro, Paštuvos (Rasėnių pav.) ir Juodbalių (Trakų pav.) palivarkų, nežinomo dvaro 1814—1879 m. inventoriai; dvarų ir palivarkų 1830—1890 m. ūkinės apskaitos dokumentai — tarp jų Musninkų palivarko ūkio knyga, Nemencinės kaimo magazino knyga, Lančiūnavos dvaro (Kauno aps.) revizijos aktas ir 1862 m. nuostatinis raštas, Babėnų palivarko (Kauno aps.) 1858 m. revizijos aktas su laisvųjų žmonių duomenimis, Varlių palivarko (Trakų pav., Dusmenų parap.) inventūrius, pasėlių rejestrai, pajamų bei išlaidų sąskaitos ir kt.; Medekšos, Montvilos, Veličkos, Klopotovskio ir kt. dvarų mokesčių kvitai, išduoti Kauno ir Ukmergės išdo. — Karpų fondas: 1852—1879 m. Moliūnų, Smilgių, Klovainių ir kitų dvarų žemės nuomos sutartys, pajamų dokumentai, valstiečių mokesčių apskaitos knygos; Moliūnų, Miežiškių, Zubriškių, Gikonių ir kt. dvarų, palivarkų ir kaimų XIX—XX a. planai; 1809 m. I. Karpio testamentu nuorašas. — Klovainių miestelio ir gretimų kaimų valstiečių 1855—1856 m. cinšo knyga, ganyklų ir išgenų sąrašas; S. Montvilos Mitijoniškių dvaro (Ukmergės aps.) valstiečių žemių išpirkimo 1865 m. protokolas; 1885—1886 m. žemės išpirkimo Panevėžio apskrities kaimuose sutartys; žemės išnuomojimo Panevėžio aps. Barklainių kaime 1897 m. sutartis; valstiečių, dvarininkų 1896—1913 m. teismo bylos dėl caro ir jo valdininkų įžeidimo; 10-laukės ir 11-laukės sėjomainų lentelės, sudarytos dešimčiai metų; Kalnėnų valsčiaus (Telšių aps.) valstiečio J. Stropaus 1856—1873 m. mokesčių ir prievolių knygelė; valstiečio 1891—1894 m. ūkininkų reikalų užrašų knygelė ir kt.

* * *

Vilniaus bažnyčių ir vienuolynų dokumentai: katedros šv. Kazimiero 1809 m. ir Valavičių 1820 m. kopylių, Visų šventųjų bažnyčios bei jos dvarų 1828 m. inventoriai; Marijos apsišreiškimo vienuolyno ir jam priklausančių žemių 1800—1826 m. pajamų bei išlaidų knyga; 1810 m. nuostatai lankantiems rekolekcijas vizitatorių vienuolyne; Vilniaus katalikų dvasinės konsistorijos dokumentai, liečiantys karinę prievolę; karmelitų vienuolyno 1801—1863 m. dokumentų registracijos knyga. — Betygalos bažnyčios ir Ugiūnių altarijos 1820—1849 m. inventoriai, bažnyčiai priklaususių kaimų, ūkių, gyventojų sąrašai, špitolės apyrašas ir pajamų bei išlaidų knyga; Balninkų bažnyčios 1814—

1904 m. dokumentų registracijos knygos, 1859—1860 m. pamokslų tekstai; Nemunaičio parapijos 1843—1859 m. gyventojų duomenys, 1864—1883 m. užsakų knyga; Raguvo bažnyčios 1843—1848 m. krikšto metrikų knygos, Krinčino parapijos (Panevėžio pav.) 1800—1824 m. ir Merkinės dekanato 1858—1884 m. dokumentai; 1818 m. Dieveniškų bažnyčios inventorius; 1802, 1858—1862 m. M. Valančiaus raštai ir Sacių altariją liečiantys dokumentai; nežinomoje bažnyčioje sakytų pamokslų tekstai; 1814 m. popiežiaus bulė dėl N. Kozielskio pakėlimo Vilniaus sufraganu.

* * *

Biržų fondas: XVI—XVIII a. Biržams duotos Zigmanto III, Vladislavo IV, Augusto II, Augusto III ir Stanislovo Augusto privilegijos bei jų nuorašai; Radvilų duotų teisių, nuostatų ir kt. XVII—XVIII a. dokumentų nuorašai (tarp jų Kristupo II Radvilos ir Liudviko Karolino Radvilaitės); XVIII a. pab. magistrato dokumentai; XVIII—XIX a. mokesčių knygos, Biržų pardavimo Tiškevičiams 1811 m. nuorašas, miestiečių bylinėjimosi su Tiškevičiumi dėl mokesčių dokumentai.—XIX a. vid.—XX a. pr. laiškai: dailininkų Cachovskio, R. Zvoinicchio, M. Vaisenhofa — dailininkui J. Francuzovičiui; A. Kominsko, M. Kotarbinsko, O. Kozanovskio, I. Lopinskio ir kt.—dailininkui M. Vaisenhofui; A. Falevičiaus — maršalkai Jelenskiui; nežinomo asmens — kalbininkui, etnografiui A. Becenbergeriui; kunigo, vėliau vyskupo M. Novodvorskio — Medekšų šeimos nariams; vyskupų A. Beresnevičiaus, M. Paliulionio.—XIX—XX a. planai: Vilniaus, įvairių miestelių, kaimų, valstiečių sklypų, girininkijų, dvarų (XVIII—XX a.), pastatų ir kt.—Namų Kaune pirkimo bei pardavimo 1890 ir 1895 m. sutartys; 1815 m. vekseliai; mūrininko Bliumfeldo 1891 m. darbo sutarties bei atsiskaitymų knygelė ir kt.

XX amžius

1905 m. revoliucijos dalyvių J. Moravskio, J. Zaldoko, B. Sipavičiaus, J. Kairiūno, B. Cirtauto ir kt. bylos.—1918—1919 m. Tarybų valdžios Lietuvoje dokumentai: Vilniaus darbininkų ir raudonarmiečių atstovų tarybos deputato bilietas; duonos kortelė; Širvintų ir Rokiškio apskričių karo revoliucinių komitetų išduoti dokumentai; Lietuvos ir Baltarusijos KP Vilniaus organizacijos nario bilietas.—Pirmojo pasaulinio karo laikotarpio medžiaga: skelbimai apie karinę mobilizaciją Telsių aps. 1914 m.; kario A. Gričiaus laiškas iš fronto; Lietuvos draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti dokumentai, susiję su įgaliotinio P. Žitkevičiaus veikla; įvairūs vokiečių valdžios pažymėjimai ir pranešimai; vokiečių kariuomenės padarytų nuostolių Jiezno vls. Škevonių k. gyventojui A. Levanavičiui sąrašas; Varnių bažnyčios gimimo, santuokų metrikų knygos vokiečių kalba; Vilniaus gyventojų maitinimo per karą tyrinėjimo diagramos.—Karinės tarnybos dokumentai: 1929 m. Lydos puskarininkų mokyklos baigimo diplomas; apdovanojimo Vytauto Didžiojo III laipsnio ordinu ir LDK Gedimino III laipsnio ordinu bei medaliu diplomai; 1914—1939 m. kariškių tarnybos lapai; 1931—1939 m. atsargos karių ir naujokų rezervo liudijimai; kareivio, kovų su lenkais prie Seinų ir Augustavo dalyvio, 1920 m. laiškas.—Vilniaus geležinio fondo aukso knyga su aukotojų sąrašu; diplomatinio kurjerio P. Adomavičiaus, vykusio į Maskvą, 1920 m. liudijimas; Rokiškio aps. Verksniūnų seniūnijos gyventojų 1936 m. prašymas atleisti nesąžiningą seniūną.

* * *

Zemės ūkio dokumentai: žemės nuomos (Tauragės, Seirijų, Molėtų ir kt. vls.) ir pirkimo bei pardavimo (Alytaus, Kėdainių, Raseinių ir kt. aps.) 1903—1940 m. aktai; varžytynių Mosėdžio ir Gulbinų vls. 1900 ir 1903 m. skelbimai; žemės reformos 1922—1937 m. dokumentai-liudijimai dėl savininkams paliktos nenusavintos žemės normos, žemės gavimo aktai (Šiaulių, Vilkaviškio ir kt. aps.), vienkiemiais išskirstytų kaimų (Rokiškio, Telsių, Panevėžio, Ukmergės ir kt. aps.) valstiečių žemės nuosavybės įrodymo aktai su sklypų planais; 1909—1938 m. Markučių dvaro, priklausiusio V. Puškinai, žemės planai, išnuomojimo, pirkimo bei pardavimo aktai (daugiausia dėl žemės ir pastatų Maž. Jeruzalės g.), Maskvos ir Panevėžio žemės ūkio parodų 1900—1903 m. diplomai Karpiui už gyvulius; Šiaulių, Jurbarko, Tauragės ir kt. žemės ūkio parodų 1910—1933 m. diplomai už gyvulius, rankdarbius ir kt.—Šiaulių Ch. Frenkelio fabriko bei Pavenčių cukraus fabriko 1938—1940 m. dokumentai; 1938—1940 m. pramonės darbininkų atsiskaitomosios knygelės—A. Soloveičiko lentpjūvės, mašinų fabriko ir ketaus liejyklos, kaliošų ir gumos dirbinių fabriko; Siluvos pieno perdirbimo bendrovės

knygelė; Padubysio malūno (Belvederio dvaras) darbininkų 1900 m. pensijos ir ordinarijos išmokėjimo knygelės; amatininkų diplomai; 1927 m. Vilniaus miesto krosnininkų ir puodžių cecho atkūrimo aktas; Vilniaus batsiuvių meistrų knyga.—1931—1938 m. dokumentai, liečiantys Žemės banke gautas paskolas; banko indėlių, taupomųjų kasų knygelės; vekseliai su protesto aktais; 1904 m. draudimo polisai.—Mokesčių, bedarbio, neturto knygelės.—Rokiškio aps. Butėnų k. gyventojų V. Žvirblio, besiruošiančio emigruoti į JAV, dokumentai.

* * *

Kauno universiteto 1930—1938 m. medžiaga: Teologijos-filosofijos ir Technikos fakultetų baigimo diplomai; germanistikos seminaro studentų sveikinimas prof. H. Engertui; prašymai atleisti nuo mokesčių ir kt.—Mokyklos: grafo Broel-Pliaterio 1912—1913 m. byla dėl mokyklos Zarasų aps. Belmonto dvare įsteigimo be valdžios žinios; 1917—1918 m. Voronežo lietuvių mokytojų dokumentai (yra P. Karazijos ataskaita apie knygynėlio būklę); I Vilniaus lietuvių liaudies mokyklos 1917—1918 m. dienynas; Vilniaus Vytauto Didžiojo berniukų gimnazijos 1919—1942 m. mokytojų bylos ir sąrašas; Svėdasų pradinės mokyklos 1905—1912 m. dokumentai; Matieštonių pradinės mokyklos (Alytaus aps. Nemaniūnų vls.) 1933—1934 m. dienynas; 1928 m. pildytos anketos apie pradinės mokyklas (Reškutėnų, Varanavo, Svenčionių ir kt.); pradinių mokyklų mokytojų darbą liečiantys dokumentai; Kauno „Aušros“ mergaičių gimnazijos mokytojų ir mokinių sveikinimo raštas II Lietuvos moterų suvažiavimui 1937 m.; 1902—1940 m. mokyklų baigimo pažymėjimai—Telšių miesto, Kauno aukštesniosios technikos ir I vidurinės mokyklų, Marijampolės vyrų ir Kauno „Aušros“ berniukų gimnazijų, Naujosios Vilnios keturklasės ir Anykščių dviklasės, Kauno, Panevėžio, Renavos, Giedraičių ir kt. pradinių mokyklų; Vilniaus, Kauno gimnazijų, Seduvos „Saulės“ progimnazijos mokinių pažymėjimai.—Prof. I. Jonyną liečianti medžiaga, 1908—1939 m.: Grenoble universiteto prancūzų kalbos kursų pažymėjimas, mokytojavimo Bogorodske (Maskvos mokslo apygarda) dokumentai; Lietuvos vyriausybės atstovo prie Tautų sąjungos kontrolės komisijos pažymėjimas; Užsienio reikalų ministerijos Tautų sąjungos ir lenkų departamento direktoriaus liudijimas; diplomatiniai pasai; Lietuvos draugiją TSRS tautų kultūrai pažinti ir TSRS kultūrinių ryšių su užsieniu draugiją liečiantys dokumentai; visuomenės ir valstybės veikėjo S. Šilingo, kompozitoriaus M. Petrausko, prof. M. Riomerio laišakai I. Jonynui.—1907—1936 m. draugijų dokumentai: rašytojos E. Ožeškienės išrinkimo Odesos „Dom Polski“ garbės nare raštas; namudinės pramonės ir liaudies meno parodos diplomas Mokslo bičiulių draugijai už etnografinę kolekciją; LMD nario pažymėjimas ir kvietimas į valdybos posėdį; padėkos laiškas švietimo ministrui K. Šakeniui, pasirašytas Prūsų lietuvių draugijų tarybos pirmininko Vydūno.—Sveikinimai, garbės raštai aktoriumi J. Petrauskui, teisininkui, kraštotyrininkui P. Bugailiškiui, kalbininkui J. Jablonskiui. Zemačių teatro Telšiuose fondo komiteto raštas M. Sleževičiui, pasirašytas Vydūno ir kt.; lietuvių liaudies meno parodos liudijimai.—Laiškai: prof. E. Volterio, klerikalinio veikėjo P. Būčio, archeologo N. Nagevičiaus—kraštotyrininkui J. Žiogui; mokslininko, visuomenės veikėjo J. Basanavičiaus—L. Kuprevičiui, archeologų V. Sukevičiaus ir P. Tarasenkos; bibliotekininko, kultūros istoriko M. Brenšteino; kalbininko J. Jablonskio; 1920 m. laišakai-korespondencijos „Socialdemokrato“ laikraščio redakcijai.—Trakų pilies pietrytinio bokšto sutvirtinimo darbus liečianti 1902—1903 m. medžiaga; Vilniaus katedros požemių apžiūros 1931 m. protokolas.—M. Brenšteino XX a. pr. rankraštis su dvarų (daugiausia Zemaitijoje) kolekcijų ir rinkinių aprašais: D. Daugėlos Siesikų dvaro, R. Svoinickio—Rodų, T. Daugirdo—Plemborogo, M. Oginskio—Plungės, A. Tiškevičiaus—Biržų ir kt.—Zemaitės apsakymo „Streikas“ rankraštis, 1907 m. (kalbą taisė J. Jablonskis).

* * *

Medikų A. Matulevičiaus, P. Mažyliū, E. Bliūdžiūtės, J. Batūros, Z. Živatkausko, I. Perecko ir kt. 1908—1937 m. dokumentai: Vienos veterinarijos akademijos ir kt. mokyklų diplomai ir pažymėjimai; tarnybos lapai; leidimai verstis medicinos praktika Lietuvoje; Kauno raudonojo kryžiaus ligoninę liečiantys dokumentai; Žemės ūkio ir pramonės parodos diplomai Kovos su tuberkulioze draugijai. J. Gedimino-Beržanskio-Klauso 1927—1939 m. dokumentai ir kt.

Rūta Subatniekienė